

ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНІЧНИХ (ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНИХ) ЗЕМЕЛЬ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Руденко С.В., Руденко В.П.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, 58002, м. Чернівці
s.rudenko@chnu.edu.ua, v.rudenko@chnu.edu.ua

Стверджується, що природно-ресурсний (ПРП) у складі мінеральних, водних, земельних, лісових, фауністичних та природно рекреаційних ресурсів, є однією з найважливіших характеристик, що відображає усеагальні продуктивні сили українських етнічних (історико-географічних) земель. Станом на 01.01.2022р. оцінюється у вартісних показниках величина, компонентна структура, територіальна та економічна продуктивність ПРП 13 історико-географічних земель України: Закарпаття, Галичини, Волині, Буковини, Поділля, Київської землі (Правобережної України), Центрально-Лівобережної України, Харківщини (Слобожанщини), Донеччини, Запоріжжя (Дніпровщини), Одещини, Центрального Причорномор'я (Чорноморської низини) та Криму. Обґрунтовується, що за величиною ПРП до першої п'ятірки входять Донеччина, Запоріжжя (Дніпровщина), Київська земля (Правобережна Україна), Центрально-Лівобережна Україна та Поділля, що зосереджують 2/3 усіх природних багатств держави. Найменший ПРП концентрують (у порядку спадання величини потенціалу): Харківщина (Слобожанщина), Одещина, Волинь, Закарпаття та Буковина (Чернівецька область) (сумарно 15,2%). Наголошується, що найтипівшими для історико-географічних земель України є: мінерально-земельно-водний природно-ресурсний комплекс (Донеччина та Запоріжжя (Дніпровщина)), земельно-водно-рекреаційний (Київська земля (Правобережна Україна), Волинь, Галичина, Центральне Причорномор'я (Чорноморська низина)), земельно-рекреаційно-водний комплекс (Харківщина (Слобожанщина), Буковина, Одещина та Крим). За територіальною продуктивністю ПРП, розрахованою як обсяг потенціалу на одиницю площі у порівнянні з показником по Україні, прийнятим за 100 балів, серед земель першими є Донеччина (239 балів), Запоріжжя (Дніпровщина) (151 бал) та Крим (133 бали), з протилежного боку – Одещина (68 балів), Центральне Причорномор'я (Чорноморська низина) (66 балів) та Волинь (52 бали). Економічна продуктивність ПРП найвища серед історико-географічних земель України на Донеччині (140 балів), Запоріжжі (Дніпровщині) (130 балів) та в Криму (128 балів), значно нижчими є її показники на Харківщині (Слобожанщині) (70 балів), Київській землі (Правобережна Україна) (67 балів) та на Буковині (Чернівецька область) (65 балів). Оцінка ПРП стає, таким чином, підґрунтям для обґрунтування перспективних можливостей збалансованого природно-ресурсного розвитку історико-географічних земель України. *Ключові слова:* природно-ресурсний потенціал, українські етнічні (історико-географічні) землі, збалансоване природокористування.

Nature-resource potential of Ukrainian ethnic (historic-geographical) lands in present-day dimension. Rudenko S., Rudenko V.

It is stated that nature-resource potential (NRP) as combination of mineral, land, water, forest, fauna and natural recreation resources is among the most important characteristics that highlight the overall productive forces of Ukrainian ethnic (historic-geographical) lands. The cost figures of the size, component structure, territorial and economic productivity of the NRP as of 01.01.2022 are presented for 13 historic-geographical lands of Ukraine, namely, Zakarpattia, Halychyna, Volyn, Bukovyna, Podillia, Kyiv Land (Right-Bank Ukraine), Central-Left-Bank Ukraine, Kharkivshchyna (Slobozhanshchyna), Donechchyna, Zaporizhzhia (Dniprovshchyna), Odeshchyna, Central Prychornomor'ya (Chornomorska Lowland), and the Crimea. It is substantiated that, with regard to NRP size, Donechchyna, Zaporizhzhia (Dniprovshchyna), Kyiv Land (Right-Bank Ukraine), Central-Left-Bank Ukraine, and Podillia form the top-5 historic-geographical lands that concentrate 2/3 of the whole wealth of the state. The least NRP (descending order of the potential's size) is observed in Kharkivshchyna (Slobozhanshchyna), Odeshchyna, Volyn, Zakarpattiam and Bukovyna (the present-day Chernivtsi Oblast) (15,2% in aggregate). It is emphasized that the most typical for Ukrainian historic-geographical lands are the nature-resource complexes as follows: mineral-land-water complex (Donechchyna and Zaporizhzhia (Dniprovshchyna)), land-water-recreation complex (Kyiv Land (Right-Bank Ukraine), Volyn, Halychyna, Central Prychornomor'ya (Chornomorska Lowland)), and land- recreation-water complex (Kharkivshchyna (Slobozhanshchyna), Bukovyna, Odeshchyna, and the Crimea). With regard to NRP territorial productivity calculated as the potential's size per unit of territory in comparison to the same parameter for Ukraine taken as 100 points, the leading positions are taken by Donechchyna (239 points), Zaporizhzhia (Dniprovshchyna) (151 points), and the Crimea (133 points), whereas the least territorial productivity is manifested by Odeshchyna (68), Central Prychornomor'ya (Chornomorska Lowland) (66), and Volyn (52 points). As to NRP economic productivity, its highest figures were observed in Donechchyna (140 points), Zaporizhzhia (Dniprovshchyna) (130 points), and the Crimea (128 points), while significantly lower figures were manifested by Kharkivshchyna (Slobozhanshchyna) (70), Kyiv Land (Right-Bank Ukraine) (67), and Bukovyna (the present-day Chernivtsi Oblast) (65 points). Thus, the NRP evaluation becomes the basis for substantiation of the perspectives of balanced nature-resource development of historic-geographical lands of Ukraine. *Key words:* nature-resource potential, Ukrainian ethnic (historic-geographical) lands, balanced nature use.

Вступ. Постановка проблеми та її актуальність. На нинішньому етапі суспільного розвитку «практичний інтерес до українських історичних (етнічних, етнографічних) земель, особливостей їх зародження і розвитку зростає у зв'язку з вирішенням прикладних питань удосконалення адміністративно-територіального устрою, підвищенням ефективності територіального управління, розв'язанням актуальних питань національно-культурного розвитку регіонів тощо. Саме через історичну наступність простежується пряма залежність між історичним і теперішнім адміністративно-територіальним устроєм сучасної України і прилеглих до неї українських історичних земель», – стверджував відомий український вчений Ф.Д. Заставний [1, с. 349]. Актуальність таких досліджень особливо зростає в умовах російської агресії проти незалежної України, коли вирішуються найскладніші проблеми захисту її територіальної цілісності. Серед багатьох нерозв'язаних питань, пов'язаних з українськими історико-географічними землями, є пізнання їх природно-ресурсного потенціалу, його величини, структури, економічної і територіальної продуктивності.

Сучасних стан вивченості питання.

Основна увага дослідників проблем українських етнічних (історико-географічних) земель зосереджувалась на питаннях: просторового окреслення їх меж; політико-адміністративного чи територіально-адміністративного устрою; економічного районування та управління; історичного та господарського розвитку; пізнавально-красознавчих, виховних тощо. Слід назвати у цьому зв'язку праці М. Грушевського [2], С. Рудницького [3], В. Кубійовича [4], Ф. Заставного [1], М. Дністрянського та Н. Дністрянської [5], Я. Верменич [6] та О. Косміної [7]. Разом з тим наявні можливості природно-ресурсного розвитку на українських історико-географічних землях досліджені ще недостатньо. Особливо це стосується пізнання сучасного стану природних ресурсів у галузях природокористування. Оцінити величину, структуру, визначити територіальну та економічну продуктивність природно-ресурсного потенціалу українських історико-географічних земель, що охоплює мінеральні, водні, земельні, лісові, фауністичні та природні рекреаційні ресурси в сучасному вимірі – **основна мета нашого дослідження.**

Матеріали та методи дослідження. В основу розрахунку величини ПРП українських історико-географічних земель покладені матеріали вартісної переоцінки потенціалу природних ресурсів України, що була проведена нами у розрізі 278 природних районів, 57 областей, 14 країв (провінцій), 3 підзон, 4 зон, 3 країн держави станом на 01.01.2022р. [8]. Одним з найважливіших методичних підходів, який слід було реалізувати в процесі нашого дослідження, стало визначення та обґрунтування регіональної структури українських етнічних (історико-географічних) теренів, самих назв

та меж українських земель. Йдеться про більш подрібнений поділ української етнічної території. Як відомо, М. Грушевський виокремлював 30 українських земель [2], С. Рудницький – 16 земель [3], В. Кубійович – 16 історико-географічних країв [4]. Сучасні дослідники, зокрема Я.В. Верменич, подає узагальнену схему регіоналізації України, виділяючи Правобережну Україну (Київщина, Волинь, Поділля), Західну Україну (Галичина, Буковина, Закарпаття, Холмщина і Підляшшя), Лівобережну Україну (Чернігівщина, Полтавщина), Слобідську Україну (Харківщина, Сумщина), Південну Україну (Запоріжжя, Причорномор'я, Приазов'я, зокрема Донеччина, Буджак, Бессарабія, Крим) [6]. Ф.Д. Заставний вичленовує 16 українських етнічних земель [1], М. Дністрянський та Н. Дністрянська обґрунтовують 12 етногеографічних районів у межах України [5]. Наявні і інші пропозиції стосовно ідентифікації українських історико-географічних регіонів [7; 9-10]. На підставі узагальнення існуючих схем регіоналізації земель в межах України нами оцінений ПРП за такими етнічними територіальними спільнотами: Закарпаття; Галичина (у складі Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської адміністративних областей); Волинь (Волинська та Рівненська області); Буковина (Чернівецька область); Поділля (Хмельницька, Вінницька та Житомирська області); Київська земля (Правобережна Україна) (Київщина, Черкащина, Кіровоградщина); Центрально-Лівобережна Україна (Чернігівщина, Сумщина, Полтавщина); Харківщина (Слобожанщина); Донеччина (Донецька та Луганські області); Запоріжжя (Дніпровщина) (Дніпропетровська та Запорізька області); Одещина; Центральне Причорномор'я (Чорноморська низина) (Миколаївська, Херсонська області); Крим. Саме за цими історико-географічними землями і був розрахований їх природно-ресурсний потенціал (див. табл. 1-3).

Новизна. Вперше розраховано природно-ресурсний потенціал українських етнічних (історико-географічних) земель, визначена його компонентна структура, оцінена його територіальна та економічна продуктивність.

Виклад основного матеріалу. Подана в табл. 1 інформація характеризує величину і компонентну структуру ПРП історико-географічних земель України. Як видно з наведених даних, до першої п'ятірки за величиною ПРП входять Донеччина (понад 1/5 від усього потенціалу природних ресурсів України), Запоріжжя (Дніпровщина) (майже 15%), Київська земля (Правобережна Україна) (10%), Центрально-Лівобережна Україна (близько 9,9%) та Поділля (9,2%). На цих землях зосереджується 2/3 усіх природних багатств держави. Найменший ПРП характеризує такі землі (у порядку спадання величини потенціалу): Галичина (8,1% від показника по Україні), Крим (5,9%), Центральне Причорномор'я

Величина та компонентна структура природно-ресурсного потенціалу українських етнічних (історико-географічних) земель

Історико-географічні землі	Величина ПРП, млрд. грн.	Компонентна структура ПРП, %					
		мінеральні	водні	земельні	лісові	фауністичні	природні рекреаційні
1. Закарпаття	34,360	3,0	31,5	19,4	17,4	0,1	28,6
2. Галичина	113,510	12,8	23,3	39,7	11,2	0,2	12,8
3. Волинь	48,188	3,0	17,2	55,1	16,2	0,6	7,9
4. Буковина (Чернівецька область)	17,878	6,5	15,1	50,8	11,6	0,1	15,9
5. Поділля	128,084	3,6	12,8	71,1	6,5	0,5	5,5
6. Київська земля (Правобережна Україна)	139,840	6,5	12,3	65,2	4,1	0,7	11,2
7. Центральньо-Лівобережна Україна	137,468	9,0	13,0	64,0	5,6	1,1	7,3
8. Харківщина (Слобожанщина)	59,888	14,2	11,4	54,6	3,9	0,6	15,3
9. Донеччина	293,360	73,1	5,7	15,6	0,6	0,2	4,8
10. Запоріжжя (Дніпровщина)	206,618	56,1	8,8	28,8	0,4	0,4	5,5
11. Одещина	51,800	1,8	11,1	71,8	1,3	0,5	13,5
12. Центральне Причорномор'я (Чорноморська низина)	81,609	2,2	23,0	66,9	0,7	1,1	6,1
13. Крим	82,940	10,0	19,3	39,0	1,8	0,3	29,6
УКРАЇНА	1395,543	28,3	13,1	44,4	4,2	0,5	9,5

(Чорноморська низина) (5,8%), Харківщина (Слобожанщина) (4,3%), Одещина (3,7%), Волинь (3,5 %), Закарпаття (2,5%), Буковина (Чернівецька область) (1,3%). Відмінності у величині ПРП між крайніми землями – Донеччиною і Буковиною перевищують 16 разів.

Надзвичайно своєрідними є територіальні поєднання природних ресурсів у межах земель, що відображаються компонентною структурою їх ПРП. Так, на Донеччині сформувався потужний мінерально-земельно-водний природно-ресурсний комплекс, він же характерний і для Запоріжжя (Дніпровщини). Для Київської землі (Правобережної України) визначальним є земельно-водно-рекреаційний комплекс, як і для Волині, Галичини та Центрального Причорномор'я (Чорноморської низини). Лише для Закарпаття притаманне водно-рекреаційно-земельне територіальне поєднання природних ресурсів. Спорідненим земельно-рекреаційно-водним природно-ресурсним комплексом відзначаються Харківщина (Слобожанщина), Буковина, Одещина та Крим. На Поділлі визначальними є земельні, водні та лісові ресурси, у Центральньо-Лівобережній Україні – земельні, водні та мінеральні.

Зрозуміло, що поряд з абсолютною величиною ПРП історико-географічних земель, не менш важливою для наукового аналізу і синтезу є його територіальна продуктивність, тобто обсяг потенціалу на одиницю площі. У табл. 2 територіальна продуктивність ПРП українських етнічних земель подається у балах за розімкненою шкалою, коли середній показник продуктивності по Україні приймається за 100 балів.

Аналізуючи дані табл. 2, бачимо, що відмінності між історико-географічними землями за територіальною продуктивністю інтегрального (сумарного) ПРП є значно згладженими (вирівняними) і складають 4,6 рази (між Донеччиною та Волинню як крайніми найконтрастнішими регіонами). У той же час максимальні і мінімальні

показники територіальної продуктивності за мінеральним потенціалом між Донеччиною та Одещиною відрізняються вже у 155 разів. Водний потенціал на одиницю площі у Закарпатті у 4,9 рази є більшим ніж на Одещині, де він найменший в Україні. Територіальна продуктивність земельного потенціалу Київської землі (Правобережна Україна) лише в 1,9 рази є вищою Донеччини. Відмінності за лісовим потенціалом між Галичиною та Центральним Причорномор'ям (Чорноморською низиною) у той же час є досить значними – 22,3 рази. Контрастність між землями за територіальною продуктивністю фауністичного потенціалу є вже значно меншою – 8,3 рази (Центральньо-Лівобережна Україна та Буковина). Нарешті, природно-рекреаційний потенціал в Україні територіально найефективніший у Криму (409 балів), що майже вдвідесятеро перевищує відповідний показник по Поділлю (41 бал).

Якщо абсолютну величину ПРП історико-географічних земель розрахувати на загальну чисельність їх населення, – отримаємо такий важливий показник як економічна продуктивність потенціалу природних ресурсів. У табл. 3 економічна продуктивність ПРП земель подана у балах за розімкненою шка-

**Територіальна продуктивність природно-ресурсного потенціалу
українських етнічних (історико-географічних) земель**

Історико-географічні землі	Територіальна продуктивність природно-ресурсного потенціалу (у балах за розімкнутою шкалою, середній показник по Україні – 100 балів)						
	мінераль- ного	водного	земель- ного	лісо- вого	фауніс- тичного	природно- рекреацій- ного	інтеграль- ного
1. Закарпаття	13	279	98	138	20	345	116
2. Галичина	45	176	89	267	33	132	99
3. Волинь	6	68	64	201	63	42	52
4. Буковина (Чернівецька область)	22	110	109	264	19	160	95
5. Поділля	9	71	115	112	76	41	72
6. Київська земля (Правобережна Україна)	19	76	119	79	113	95	81
7. Центральна-Лівобережна Україна	22	66	101	94	157	53	70
8. Харківщина (Слобожанщина)	41	72	92	97	100	131	82
9. Донеччина	618	103	84	35	76	120	239
10. Запоріжжя (Дніпровщина)	300	102	98	15	139	85	151
11. Одещина	4	57	97	52	60	91	68
12. Центральне Причорномор'я (Чорноморська низина)	5	117	100	12	151	42	66
13. Крим	47	196	117	78	80	409	133
УКРАЇНА	100	100	100	100	100	100	100

лою, коли відповідний середній показник по Україні загалом приймається за 100 балів. Економічна продуктивність ПРП фактично розкриває рівень забезпеченості населення історико-географічних земель потенціалом природних ресурсів. Отже мінеральними ресурсами найбільш забезпечене населення Донеччини, а найменше – Одещина (різниця – у 72,6 раза). Потенціал водних ресурсів на душу населення найвищим є на Закарпатті, що в 4,1 рази перевищує рівень Харківщини (Слобожанщини). Економічна продуктивність земельного потенціалу Центрального Причорномор'я (Чорноморської низини) в 3,5 рази є більшою ніж на Донеччині, де вона має найменші показники в Україні. Закарпаття є еталоном у забезпеченості населення потенціалом лісових ресурсів в Україні, з протилежного боку – Запоріжжя (Дніпровщина). Крайніми за економічною продуктивністю фауністичного потенціалу є Центральне Причорномор'я та Буковина (Чернівецька область) (мінімальний показник по Україні). 394 бали – рівень забезпеченості населення Криму природно-рекреаційним потенціалом. Це в 7 разів більше ніж на Поділлі. Нарешті, лідерами в Україні за економічною продуктивністю сумарного (інтегрального) ПРП є такі історико-географічні землі, як: Донеччина – 140 балів, Запоріжжя (Дніпровщина) – 130 балів, Крим – 128 балів, Центральна-Лівобережна Україна – 117 балів; з протилежного боку – Харківщина (Слобожанщина) – 70 балів, Київська земля (Правобережна Україна) –

67 балів та Буковина (Чернівецька область) – 65 балів. Звісно, чисельність населення історико-географічних земель істотно впливає на економічну продуктивність їх ПРП.

Висновки. Природно-ресурсний потенціал є однією з найважливіших складових, що характеризує усезагальні продуктивні сили українських етнічних (історико-географічних) земель. За величиною ПРП до першої п'ятірки входять Донеччина, Запоріжжя (Дніпровщина), Київська земля (Правобережна Україна), Центральна-Лівобережна Україна та Поділля, що зосереджують 2/3 усіх природних багатств держави. Найменший ПРП концентрують (у порядку спадання величини потенціалу): Харківщина (Слобожанщина), Одещина, Волинь, Закарпаття та Буковина (Чернівецька область) (сумарно 15,2%).

Найтипівішими для історико-географічних земель України є: мінерально-земельно-водний природно-ресурсний комплекс (Донеччина та Запоріжжя) (Дніпровщина), земельно-водно-рекреаційний (Київська земля (Правобережна Україна), Волинь, Галичина, Центральне Причорномор'я (Чорноморська низина)), земельно-рекреаційно-водний комплекс (Харківщина (Слобожанщина), Буковина, Одещина та Крим).

За територіальною продуктивністю ПРП, розрахованою як обсяг потенціалу на одиницю площі у порівнянні з показником по Україні, прийнятим за 100 балів, серед земель першими є Донеччина (239

**Економічна продуктивність природно-ресурсного потенціалу
українських етнічних (історико-географічних) земель**

Історико-географічні землі	Економічна продуктивність природно-ресурсного потенціалу (у балах за розімкнутою шкалою, середній показник по Україні – 100 балів)						
	мінераль- ного	водного	земель- ного	лісо- вого	фауніс- тичного	природно- рекреа- ційного	інтеграль- ного
1. Закарпаття	11	252	51	439	20	310	104
2. Галичина	34	132	66	200	25	99	74
3. Волинь	8	96	90	282	89	59	73
4. Буковина (Чернівецька область)	15	75	75	181	13	110	65
5. Поділля	12	96	156	152	103	56	98
6. Київська земля (Правобережна Україна)	16	63	99	65	94	79	67
7. Центральна-Лівобережна Україна	37	117	169	158	262	89	117
8. Харківщина (Слобожанщина)	35	61	96	61	100	111	70
9. Донеччина	363	61	50	21	45	70	140
10. Запоріжжя (Дніпровщина)	259	88	85	13	120	73	130
11. Одещина	5	62	132	23	80	102	73
12. Центральне Причорномор'я (Чорноморська низина)	9	204	175	20	263	74	116
13. Крим	46	190	127	55	80	394	128
УКРАЇНА	100	100	100	100	100	100	100

балів), Запоріжжя (Дніпровщина) (151 бал) та Крим (133 бали), з протилежного боку – Одещина (68 балів), Центральне Причорномор'я (Чорноморська низина) (66 балів) та Волинь (52 бали).

Економічна продуктивність ПРП найвища серед історико-географічних земель України на

Донеччині (140 балів), Запоріжжі (Дніпровщині) (130 балів) та в Криму (128 балів), значно нижчими є її показники на Харківщині (Слобожанщині) (70 балів), Київській землі (Правобережна Україна) (67 балів) та на Буковині (Чернівецька область) (65 балів).

Література

1. Заставний Ф.Д. Україна: природа, населення, економіка. Львів: Апріорі. 2011. 504 с.
2. Грушевський М. Новий поділ України. Народна воля. 1917. 23 (10). 12. С. 62-66.
3. Рудницький С.Л. Чому ми хочемо самостійної України. Львів : Світ. 1994. 416 с.
4. Кубійович В. Географія українських і сумежних земель. 2-ге вид. Краків; Львів: Укр. вид-во. 1943. 520 с. карти 5л.
5. Дністрянський М., Дністрянська Н. Етногеографічне макрорайонування України як інформаційна основа регіональної економіки. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: географія. 2023. № 1 (випуск 54). С. 50-57. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/29913>
6. Верменич Я.В. Історико-географічний регіон. Енциклопедія історії України: Т.3: Е-Й / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка». 2005. С. 549-551. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Istoryko_geograf_region
7. Косміна О.Ю. Етнографічні регіони України Енциклопедія історії України. Т.3: Е-Й / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка». 2005. С. 62-64. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Etnografichni_regiony_Ukrainy
8. Руденко С.В., Руденко В.П. Сучасний вимір природно-ресурсного потенціалу природних країн, біомів, провінційних екосистем, природних областей та районів України. Менеджмент туристичної індустрії: освітньо-наукові домінанти : колективна монографія / Руденко В.П., Підгірна В.Н., Наконечний К.П. та ін. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2024. С. 4-21.
9. Байцар А.Л. Україна та українці на європейських етнографічних картах. Монографія. Львів: ЗУКЦ. 2022. 328 с. URL: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/Baytsar-UKRAYINA-ta-ukraintsi-na-kartakh_book2021.pdf
10. Чмирьова Л.Ю., Федей Н.О. Районування території України як один з факторів просторового соціально-економічного розвитку регіонів. Ефективна економіка. 2013. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1878>

Дата першого надходження статті до видання: 10.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026